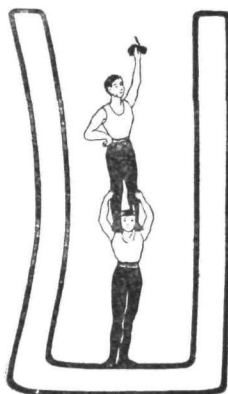


DAVORINOV:

Za očetov grob . . .



es žalosten in otožen je bil tisti dan. Čez vse nebo so viseli težki oblaki; nič dežja niso dali in nikamor se niso ganili, samo tiščali so na zemljo kot ogromna pest . . .

Pod mojim oknom je stal velik kostanj; poslednji rumeni listi so se zibali na dolgih črnih vejah. Videl sem, da so ti listi trepetali kakor v veliki žalosti. Tisoč in še več njih bratov je ležalo na tleh, nepremičnih, mrtvih; ti poslednji, rumeni pa so gledali smrti v oči in čakali . . . Zdaj . . . zdaj . . .

Ker je bilo par dni pred Vsemi sveti, sem se napetil na pokopališče. Ko sem stopil na ulico, sem se začudil. Vsi ljudje, kar sem jih srečal, so bili podobni vremenu. Klonili so glave k tlom in so hodili počasi in oprezno.

Pri velikih vratih na pokopališču, ki stoji na njih tisti angel s trombo, sem se nenadoma ustavil. Kakih pet fantov — štirinajstletnih ali petnajstletnih — je pristopilo k meni in vsi so rekli kakor v zboru:

»Ali imate kak grob, da ga popravimo?«

Ker sem prihajal na grob umrle sestre, sem pregledal fante in odbral od njih najmočnejšega. Hlače je imel nekoliko prekratke in na kolenih strgane. Na dolgih, kuštravih laseh mu je čepel obnošen klobuk, kakršnega nosijo na kmetih. Ker je imel lepa, okrogla lica in velike, črne oči, je bil podoben cigančku.

»Hitro pridi, fant; dvanaajsta vrsta na desni strani, in peska pripelji, belega!«

Sestrin grob je bil hudo porastel s travo, nagrobni kamen je stal nekoliko postrani. — Čez pet minut je pripeljal fant peska in se lotil dela. Pulil je travo iz črne prsti in jo metal na kup poleg groba.

»Ali vsako leto popravljaš grobove?« sem ga vprašal, da bi začel pogovor.

»Nikoli jih še nisem popravljaj, letos prvič,« je odgovoril fant zgovorno.

»Kako pa to, da si tako uren pri delu; tako ti gre vse izpod rok!«

»Lani ob tem času sva hodila z očetom vsak dan na pokopališče,« je rekel deček in zavzdihnil. Pripovedoval je nato dalje, počasi, sunkoma:

»Da, lani! Takrat je bil oče že slab; hudo se je bil prehladil pri delu na železnici in je hiral od dne do dne. Vsak popoldan, če je sijalo solnce, sva se šla izprehajati in vsakikrat naju je vodila pot na pokopališče. Oče je bil otožen, hodil je sključen in počasi. Od tu s pokopališča se vidi na postajo, vlaki odhajajo in prihajajo. In oče, ves bolan in žalosten, je gledal na vlake in sanjal o zdravju in sreči. — Časih mi je pravil povesti; toda te povesti niso bile žalostne, ampak vesele, in očetu so žarele oči, ko jih je pripovedoval... Polno upanja je bilo v njih in zatega solnca... Kako rad sem jih poslušal jaz, tiste radostne, zanimive pravljice! Vse sem si zapomnil, zaklenil sem jih v srce... Toda le kratek čas je še živel oče. Kmalu, kmalu, na Vseh svetih dan ni mogel več zapustiti izbe; legel je na posteljo in ni več vstal.«

Nekoliko je počakal, kakor bi ne vedel več natanko dalje. Nato je nadaljeval:

»Mati, ki ni bila dobra, se je jezila nad njim, zakaj ne hodi več delat; videla je njegove koščene roke, ki bi ne mogle več opravljati težkega dela, pa se ni zmenila zanje. Videla je temne oči očetove, ki so v uboštvu gledale srečo in sanjale o pomladi, pa se jih ni usmilila. Komaj, da je dajala očetu slabe hrane. In mene je tepla zato, ker sem mu stregel.«

Pogledal sem fanta in sem videl, da ima solzne oči in da se trese; davni spomini so se oglasili v njegovem srcu...

»Čez štirinajst dni je oče umrl. Joj, kako sem jokal jaz za njim, za svojo srečo!... In ko so ga odnesli pogrebci iz izbe na pokopališče, so odnesli z njim vse pravljice, ki jih je pripovedoval, vse upanje in veselje.«

Stal sem ob grobu in trepetal od razburjenja. Fant je nadaljeval:

»Po pogrebu me je odvedla mati v sirotišnico. Okorno je zaprla duri za menoj — brez pozdrava in blagoslova. Od tistikrat je nisem videl še nikoli.«

»Ubogi fant,« sem si mislil in sem ga vprašal:

»Kje pa je pokopan tvoj oče? Ali na tem pokopališču?«

»Da, na tem, gospod!«

Med svojo povestjo je fant ves čas delal, le sempatja se je ozrl po pokopališču. Že je skoro dodelal grob.

»Da, tam je pokopan. Tam-le v kotu ob zidu, na levi strani! Toda njegov grob je ubožen, ves zapuščen in porastel z osatom, ime na lesenem križu ni več čitljivo. Zato sem danes ušel iz sirotišnice skrivaj in sem sklenil, da si zaslužim denarja s tem, da popravljam grobove.«

Tedaj se je deček nasmehnil, velike črne oči so se mu zasvetile v sijajnem svitu. Gotovo se je domislil očetovih pravljič — tistih veselih, mehkih — in se je razveselil.

»Za zasluženi denar si kupim peska. Oplel in popravil bom očetov grob in z zlato barvo bom zopet napisal ime na leseni križ. Potem bom kupil svečic, da bodo gorele na očetovem grobu. Ej, to bo oče vesel!«

Ostrmel sem ob fantovih besedah, kako skrbi deček za očetov grob!...

Ko je fant dokončal, sem mu plačal delo in mu podaril nekaj dvajsetic!

Zahvalil se je in odšel...

Ko sem odhajal, sem ga videl sredi poti: denar je držal na drobni roki in govoril tiho, sam zase:

»To bo za sveče — in to za zlato barvo...«

* *

*

Na Vernih duš dan sem šel proti večeru na pokopališče, ki je žarelo v čaru tisočerih luč... Krenil sem na levo stran in zagledal grob očeta ubogega fanta. Ves gosposki je bil, obsut z belim peskom; jesenske rože so cvetele v črni prsti, vse bele in veličastne. Ob rožah so gorele lučce; tako mila in zlata je bila njih svetloba, kakor sij nebeških zvezdic. — Ob grobu pa je klečal fant, sklonjen in otožen... Tiho je plakal za izgubljenim očetom, za izgubljenimi pravljicami...



Pesniškemu proroku.

(Simonu Gregorčiču.)

*Prorokovanja, ki jih pesem tvoja,
goriški pevec, že je razglasila,
natančno so sedaj se izpolnila,
a ti ne čuješ več ob Soči — boja!*

*Odšel že v kraj si večnega pokoja,
v nebo se blaga duša ti dvignila,
od koder zre na dole, brda mila,
kjer se je utrudila tvoja hoja.*

*Prerani grob ti stresajo topovi,
razriti krog so vinski ti bregovi,
krvava teče tvoja brdka Soča.*

*Ne more pa pogoltniti sovraga,
kot tvoja slavna pesem ji naroča;
no, ga pa hrabra Avstrija premaga! —*

Fr. Rojec.